ECLI:LV:AT:2022:0712.C37028018.12.L
Lieta Nr. C37028018, SKC-466/2022
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2022.gada 12.jūlijā

Senāts šādā sastāvā:
senatore referente Inta Lauka,
senators Kaspars Balodis,
senatore Ļubova Kušnire
izskatīja rakstveida procesā /pers. B/ blakus sūdzību par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2021.gada 28.decembra lēmumu, ar kuru atcelts Zemgales rajona tiesas 2019.gada 4.marta spriedums un lieta nodota jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Zemgales rajona tiesas 2019.gada 4.marta spriedumu pilnībā apmierināta /pers. B/ prasība, piedzenot no /pers. C/ avansa maksājumu 56 914,87 EUR un tiesas izdevumus 1657,61 EUR, kopā – 58 572,48 EUR.
/pers. C/ pretprasība par parāda 30 661,97 EUR piedziņu, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 220.panta 1.punktu, atstāta bez izskatīšanas.

[2] Par minēto spriedumu, pārsūdzot to pilnībā, /pers. C/ iesniedza apelācijas sūdzību.

[3] Ar Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2021.gada 28.decembra lēmumu Zemgales rajona tiesas 2019.gada 4.marta spriedums atcelts pilnībā un lieta nodota jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 5.punktu.
Lēmums pamatots ar šādiem motīviem.
[3.1] Pretprasība atstāta bez izskatīšanas, ņemot vērā, ka pretprasības iesniedzējs un viņa pārstāvis neieradās tiesā 2018.gada 5.decembrī un 2019.gada 4.februārī. Par neattaisnotu atzīta neierašanās tikai 2019.gada 4.februārī.
[3.2] Secinājums, ka atbildētājam ir zudusi interese par iesniegtās pretprasības izskatīšanas rezultātu, izdarīts priekšlaicīgi, jo tiesai nav zināms, vai atbildētājs uztur celto pretprasību. Apstākli, ka atbildētājs un viņa pārstāvis nebija zaudējis interesi par izskatāmo pretprasību, apliecina arī apelācijas instances tiesā slēgtā aploksnē iesniegtā informācija par zvērināta advokāta veselības stāvokli, ar kuru iepazinās tiesas kolēģija (sk. *2021.gada 9.septembra tiesas sēdes protokolu [00:13:06]*), kas dod pamatu izdarīt secinājumu, ka atbildētāja pārstāvja neierašanās tiesā bija saistīta ar sevišķiem apstākļiem, nevis neieinteresētību procesā.
[3.3] Nav apsvērts jautājums, vai lietas izskatīšana nav iespējama bez atbildētāja vai viņa pārstāvja klātbūtnes.
[3.4] Ņemot vērā pretprasības pieņemšanas tiesisko pamatu (Civilprocesa likuma 136.panta trešās daļas 2.punkts) un pretprasībā norādītos apstākļus, ir pamats uzskatam, ka atsevišķas prasības celšana uz pretprasības pieteikumā norādītā pamata un tajā norādītajiem apstākļiem var kļūt novēlota, vai pat nelietderīga gadījumā, ja jau iepriekš, atsevišķā tiesvedībā tiks izspriesta prasītāja celtā prasība. Pretprasības atsevišķa izskatīšana no prasības nesekmētu lietas pareizāku izskatīšanu. Jebkurā gadījumā pretprasībā norādītie argumenti kā atbildētāja paskaidrojumi bija izvērtējami, izskatot prasību pēc būtības.
[3.5] Tā kā lietā ir strīds par atbildētāja padarītā darba apjomu un kvalitāti, tiesai, ievērojot Civilprocesa likuma 136.panta trešās daļas 2.punktu, bija pamats vērst atbildētāja vērību uz pierādījumu neesību par apstākļiem, ar kuriem viņš pamato savus iebildumus pret prasību, apsvērt jautājumu par ekspertīzes noteikšanu un pieteikto liecinieku aicināšanu. Jautājums par ekspertīzes noteikšanu lietā būtu bijis apsverams ne tikai kontekstā ar pretprasības izskatīšanu, bet arī kontekstā ar atbildētāja iebildumiem pret celto prasību.
[3.6] Uzskatot, ka bez atbildētāja vai viņa pārstāvja klātbūtnes pretprasības izskatīšana nav iespējama, saskaņā ar Civilprocesa 8.nodaļu bija apsverams jautājums par procesuālo sankciju piemērošanu.
[3.7] Apelācijas instances tiesa lietu izskata pēc būtības no jauna un izskata tikai tos prasījumus, kas izskatīti pirmās instances tiesā (Civilprocesa likuma 426.panta pirmā un otrā daļa). Apelācijas instances tiesai nav pamata skatīt atbildētāja iesniegto pretprasību pēc būtības,
iekams to nav darījusi pirmās instances tiesa. Zemgales rajona tiesas spriedums neaptver visus pušu pieteiktos prasījumus, kas pēc savas būtības atbilst Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 5.punkta jēgai: lietā nav pilna tiesas sprieduma.
Tā kā pretprasības izskatīšana ir cieši saistīta ar prasības izskatīšanu, jo, izskatot abu pušu prasījumus, jādot vērtējums atbildētāja padarītā darba apjomam un kvalitātei, pretprasības atsevišķa izskatīšana no prasības nesekmēs ne lietas ātrāku, ne pareizāku izskatīšanu, līdz ar to spriedums atceļams pilnīgi un lieta nododama jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā.

[4] Par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2021.gada 28.decembra lēmumu /pers. B/ pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Benno Butulis iesniedzis blakus sūdzību, kurā lūdz lēmumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.
Blakus sūdzībā norādīti šādi argumenti.
[4.1] Neraugoties uz to, ka Civilprocesa likuma 220.pants piešķir tiesai tiesības pieņemt lēmumu par pretprasības atstāšanu bez izskatīšanas, nevērtējot to pēc būtības, apelācijas instances tiesa, nepareizi interpretējot minēto normu, faktiski uzlikusi pienākumu tiesai arī šajā gadījumā vērtēt pretprasības saturu pēc būtības (kā atbildētāja paskaidrojumus).
[4.2] Secinot, ka atsevišķas prasības celšana uz pretprasībā norādītā pamata var kļūt novēlota vai pat nelietderīga, ja iepriekš atsevišķā tiesvedībā

būs izspriesta šajā lietā iesniegtā prasība, tiesa ir nepamatoti norādījusi uz atbildētāja procesuālo tiesību ierobežojumu. Minētā persona saglabā tiesības celt prasību, tādējādi tiesību aizskārums nav noticis.

[4.3] Lieta ir procesuāli sarežģīta, tomēr lēmumā piedāvātais risinājums ir pretrunīgs, neveiksmīgs, un tas veido neizpratni par civillietas procesuālo stadiju. Lēmums pamatots ar Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 5.punktu, kas būtu piemērojams gadījumā, ja tiesa vispār nebūtu pieņēmusi lēmumu par pretprasības atstāšanu bez izskatīšanas. Faktiskie apstākļi liecina par pretējo – tiesa ir lēmusi par visiem pušu pieteiktajiem prasījumiem (arī atbildētāja pieteikto pretprasību), atzīstot, ka tā ir atstājama bez izskatīšanas.

Apelācijas sūdzība ietver atbildētāja sūdzību par spriedumu, ar kuru prasība izskatīta pēc būtības, bet pretprasība atstāta bez izskatīšanas.

Motīvu daļa

[5] Pārbaudījis lietas materiālus un apsvēris blakus sūdzībā norādītos argumentus, Senāts atzīst, ka pārsūdzētais lēmums atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai Zemgales apgabaltiesā.

[6] Atbilstoši Civilprocesa likuma 426.panta trešajai daļai apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības, nenosūtot to jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai, izņemot šā likuma 427.pantā norādītos gadījumus.

Senāts par pamatotu atzīst blakus sūdzībā minēto argumentu, ka, atceļot Zemgales rajona tiesas 2019.gada 4.marta spriedumu, apgabaltiesa nepareizi piemērojusi Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 5.punktu, kas noteic, ka apelācijas instances tiesa neatkarīgi no apelācijas sūdzības motīviem ar lēmumu atceļ pirmās instances tiesas spriedumu un nosūta lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā, ja apelācijas instances tiesa konstatē, ka lietā nav tiesas sēdes protokola vai tiesas sprieduma.

[6.1] Civilprocesa likuma 427.panta pirmajā daļā ietvertais regulējums paredzēts ar mērķi šajās normās izsmeļoši uzskaitītajos gadījumos novērst civilās tiesvedības pamatnoteikumu būtiskus pārkāpumus, kurus, iztiesādama lietu, pieļāvusi pirmās instances tiesa, tādējādi nodrošinot Satversmes 92.pantā garantēto ikvienas personas tiesību uz taisnīgu tiesu ievērošanu (sk. *Augstākās tiesas 2018.gada 22.novembra lēmuma lietā Nr. SKC? 1178/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1122.C04451510.7.L) 9.1.punktu*).

Tātad Civilprocesa likuma 427.panta pirmajā daļā norādītais pirmās instances tiesas sprieduma atcelšanas gadījumu uzskaitījums nav paplašināms, un apelācijas instances tiesas uzdevums ir izskatīt lietu pēc būtības Civilprocesa likuma 426.panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajā kārtībā un apjomā, ja netiek konstatēti Civilprocesa likuma 427.panta pirmajā daļā minētie gadījumi.

[6.2] No lietas materiāliem redzams, ka lietā atrodas pirmās instances tiesas pilns spriedums (sk. *lietas 80.-83.lp.*), kas atbilstoši Civilprocesa likuma 193.panta otrās daļas prasībām sastāv no ievaddaļas, aprakstošās daļas, motīvu daļas un rezolutīvās daļas.

Sprieduma rezolutīvajā daļā, pretēji apgabaltiesas lēmumā izdarītajam secinājumam, ir norādīts tiesas nolēmums un sprieduma būtība gan attiecībā uz prasību, kas apmierināta, gan attiecībā uz pretprasību, kas atstāta bez izskatīšanas saskaņā ar Civilprocesa likuma 220.panta 1.punktu (*Tiesa var atstāt prasību bez izskatīšanas, ja prasītājs vai viņa pārstāvis atkārtoti neierodas tiesā un nav lūdzis izskatīt lietu viņa prombūtnē*).

Ievērojot, ka lietā ir spriedums, tā atcelšanai, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 427.panta pirmās daļas 5.punktu, nebija tiesiska pamata, tādēļ lēmums ir atceļams.

[7] Atbilstoši Civilprocesa likuma 416.panta pirmās daļas 5.punktam apelācijas sūdzībā norāda, kā izpaužas sprieduma nepareizība, motivējot, kāpēc sūdzības iesniedzējs uzskata, ka lietā nepareizi konstatēti fakti vai nepareizi novērtēti pierādījumi, sniegts nepareizs lietas apstākļu juridiskais novērtējums vai nepareizi piemērota materiālā tiesību norma, pārkāpta procesuālā tiesību norma.

Nepastāv strīds par to, ka, pārsūdzot pirmās instances spriedumu, atbildētājs to apstrīdēja arī daļā par pretprasības atstāšanu bez izskatīšanas.

No apelācijas sūdzības redzams, ka argumenti attiecībā uz pretprasības atstāšanu bez izskatīšanas izklāstīti apelācijas sūdzības 1.punktā un aprobežojas vien ar norādi uz Civilprocesa likuma 220.pantu kā dispozitīvu tiesību normu, kā arī apgalvojumu, ka tiesai, kura pieņēma pretprasību, no šī fakta jau bija zināms atbildētāja viedoklis par tās uzturēšanu, un pretprasība bija jāizskata kopā ar prasību, vispirms izlemjot jautājumu par būvekspertīzes noteikšanu.

Līdz ar to tiesas pienākums bija pārbaudīt apelācijas sūdzībā attiecībā uz sprieduma daļu par pretprasības atstāšanu bez izskatīšanas minētos argumentus un izvērtēt, vai tie var būt pamats sprieduma atcelšanai.

Turklāt saskaņā ar Civilprocesa likuma 427.panta otro daļu, atzīstot par pamatotu apelācijas sūdzību par tiesas spriedumu daļā, ar kuru prasība atstāta bez izskatīšanas, pirmās instances tiesas spriedums šajā daļā (*nevis viss spriedums*) ir atceļams un lietu nosūtāma izskatīšanai pirmās instances tiesā.

„Komentējamā panta otrajā daļā paredzēts gadījums, kad tiesvedība izbeigta vai prasība atstāta bez izskatīšanas ar pirmās instances tiesas spriedumu (tā daļā), nevis ar lēmumu, kā tas paredzēts Civilprocesa likuma 25. un 26.nodaļā. Atzīstot, ka tiesvedība izbeigta vai prasība atstāta bez izskatīšanas nepamatoti, apelācijas instances tiesa nav tiesīga skatīt lietu šajā daļā pēc būtības, jo lieta nav izskatīta pēc būtības pirmās instances tiesā. Tāpēc noteikts, ka pirmās instances tiesas spriedums šajā daļā ir atceļams. Ja panta pirmajā daļā paredzētajos gadījumos apelācijas instances tiesa rīkojas neatkarīgi no apelācijas sūdzības motīviem, tad saskaņā ar panta otro daļu spriedumu daļā var atcelt tikai tad, ja tiesa atzīst par pamatotu apelācijas sūdzību tajā daļā, ar kuru tiesvedība izbeigta vai prasība atstāta bez izskatīšanas" (sk. *Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.-60.[1] nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 985.-986.lpp.).*

[8] Atceļot pārsūdzēto lēmumu, atbilstoši Civilprocesa likuma 444.[1] panta otrajai daļai zvērinātam advokātam Benno Butulim atmaksājama drošības nauda 70 EUR (sk. *lietas 212.lp*).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 448.panta pirmās daļas 2.punktu, Senāts

nolēma

Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2021.gada 28.decembra lēmumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai Zemgales apgabaltiesā.

Atmaksāt zvērinātam advokātam Benno Butulim drošības naudu 70 EUR (*septiņdesmit euro*).

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore	I. Lauka
Senators	K. Balodis
Senatore	Ļ. Kušnire